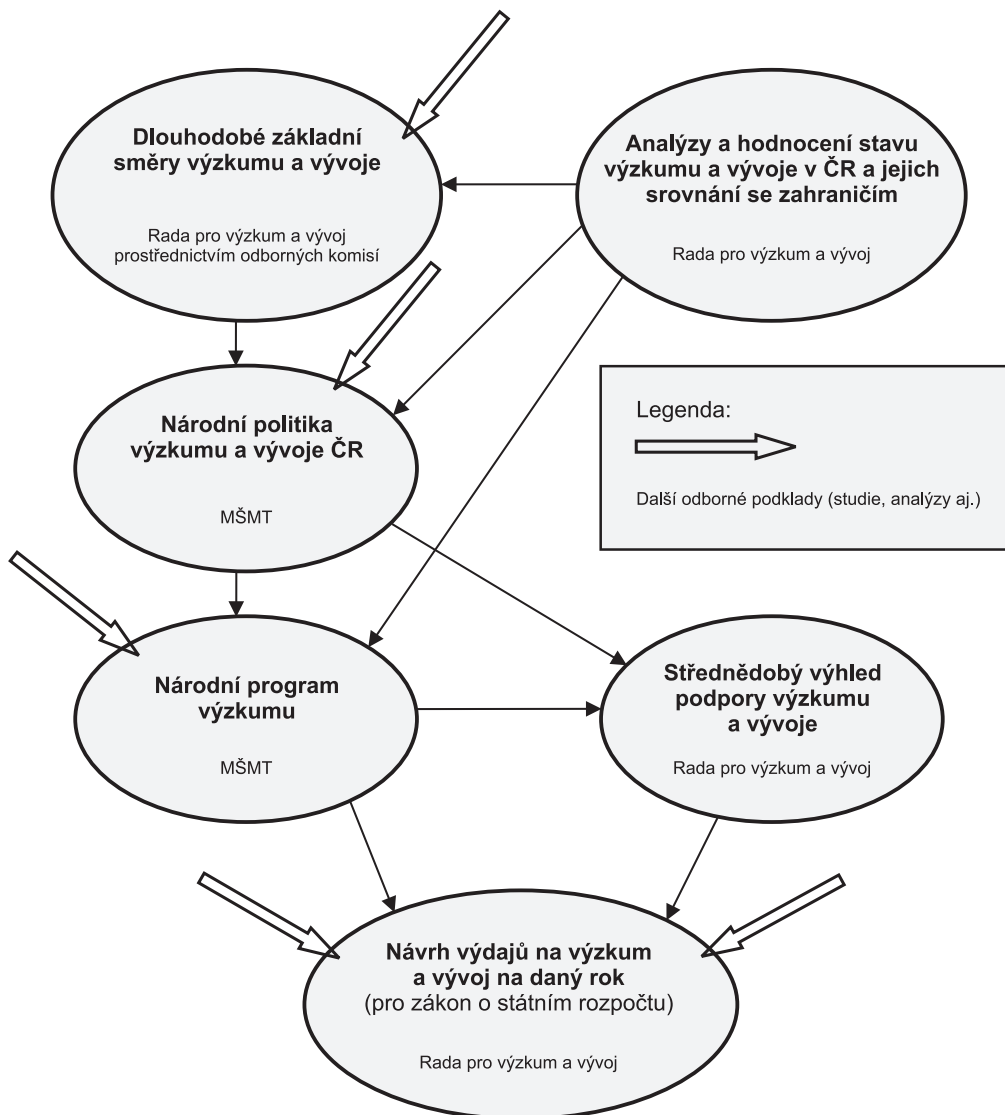

4. SOUČASNÝ SYSTÉM VEŘEJNÉ PODPORY VÝZKUMU A VÝVOJE

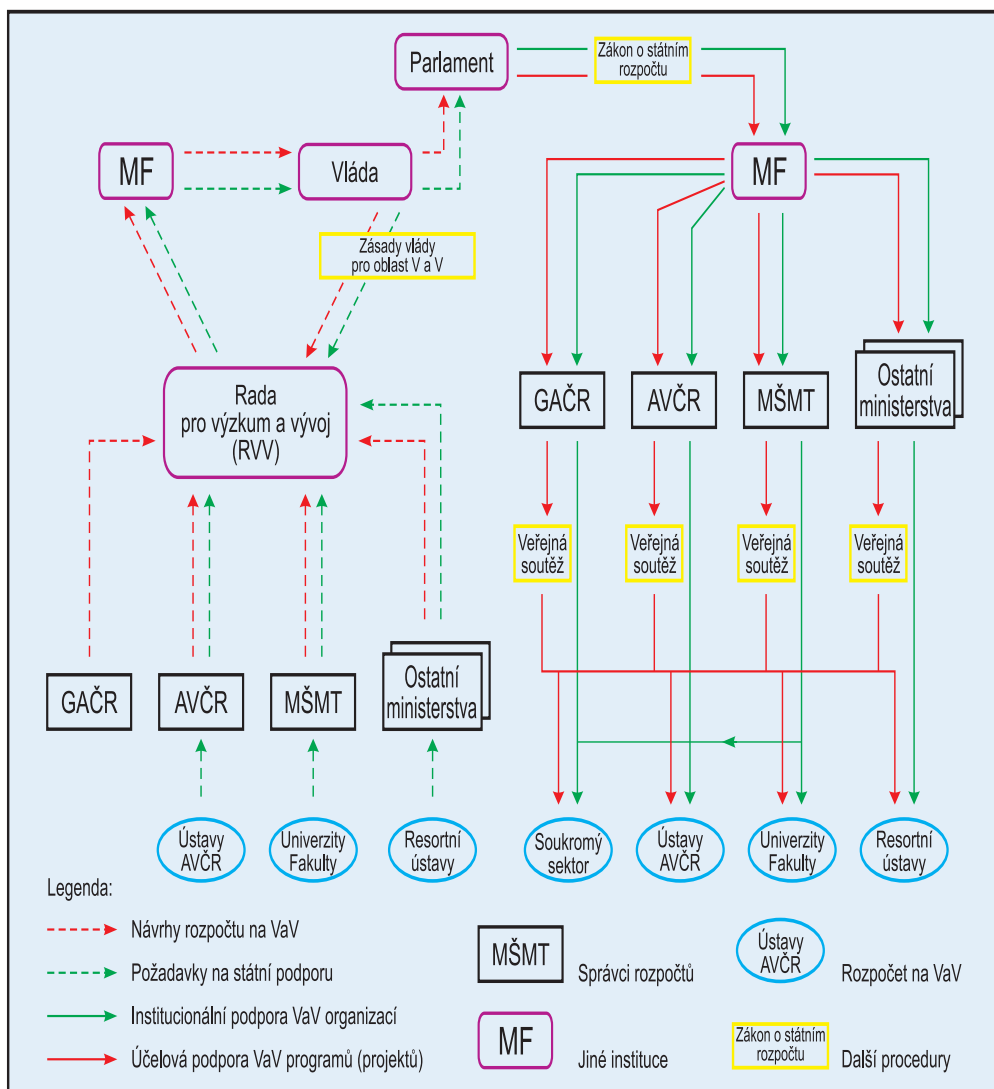
Základní schéma podpory VaV z veřejných prostředků je uvedeno na **obr. č. 1**. U hlavních aktivit jsou uvedeni i příslušní gestoři. Systém veřejné podpory VaV v ČR je značně decentralizovaný. V podstatě všechna ministerstva a ústřední správní úřady podporují ze svých rozpočtových kapitol VaV. Nejvýznamnější působnosti v systému mají Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Rada pro výzkum a vývoj (RVV).

Obr. č. 1 – Základní kroky (etapy) přípravy podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků podle zákona č. 130/2002 Sb.

Aktuální informace o jednotlivých aktivitách jsou uvedeny v kapitole 5. V této 4. kapitole je podrobněji popsána příprava financování VaV z veřejných prostředků, principy poskytování veřejné podpory. Zmíněny jsou i otázky hodnocení VaV a posilování závislosti poskytované podpory na dosahovaných výsledcích. Postupy přípravy státního rozpočtu a poskytování veřejné podpory jsou uvedeny na **obr. č. 2**. Na levé straně obrázku je znázorněno přípravné stadium státního rozpočtu, od návrhů správců jednotlivých rozpočtových kapitol (GA ČR, AV ČR, resorty), až po schválení rozpočtu parlamentem. Je zřejmé, že při vytváření rozpočtu na výzkum a vývoj hraje největší roli Rada pro výzkum a vývoj (RVV) a při navrhování definitivní výše rozpočtu pak Ministerstvo financí. Po schválení státního rozpočtu parlamentem přiděluje Ministerstvo financí finanční prostředky jednotlivým správcům rozpočtových kapitol.

Obr. č. 2 – Postupy přípravy státního rozpočtu a poskytování veřejné podpory

Cyklus znázorněný na **obr. č. 2** trvá obvykle asi jeden rok. Návrhy jednotlivých kapitol rozpočtu se zpracovávají pro každý příští rok v období květen - červenec daného roku a přidělené finanční prostředky jsou uvolňovány v březnu - červnu následujícího roku.

Veřejná podpora výzkumu a vývoje se provádí dvěma formami:

a) účelovým financováním, tj. podporou výzkumných projektů (na **obr. č. 2** červené linii):

- podporou „**grantových projektů**“, tj. projektů navržených fyzickými nebo právníckými osobami,
- podporou „**programových projektů**“, tj. projektů naplňujících programy vyhlášené poskytovateli. Programy navrhuje a vyhláší správci rozpočtových kapitol, posuzuje je Rada pro výzkum a vývoj a schvaluje vláda,
- podporou „**projektů pro státní správu**“, tj. projektů, kde státní správa určuje parametry jejich výsledků. Jelikož jediným uživatelem je stát, vyhláší se veřejná soutěž podle zákona č. 40/2004 Sb.

Účelové finanční prostředky poskytují správci kapitol státního rozpočtu dvěma způsoby:

- jako **dotace** právníckým a fyzickým osobám a financováním činnosti příspěvkových a rozpočtových organizací u projektů, jejichž výsledky jsou určeny ke zveřejnění, pro potřebu orgánů státní správy nebo pro více uživatelů,
- jako **půjčky** (návrtná finanční výpomoc) právníckým a fyzickým osobám u těch projektů, jejichž výsledky jsou určeny pro jednoho uživatele (s výjimkou výsledků určených pro potřeby orgánů státní správy).

Podrobnosti poskytování účelové podpory jsou stanoveny nařízením vlády č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji¹.

b) institucionálním financováním, tj. poskytnutím institucionálních prostředků na výzkumný záměr, na specifický výzkum na vysokých školách nebo na vybrané aktivity mezinárodní spolupráce České republiky ve VaV.

Podle původního znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře VaV z veřejných prostředků a jeho prováděcích předpisů se o institucionální podporu výzkumného záměru mohly ucházet jen veřejné vysoké školy, vojenské a policejní vysoké školy, příspěvkové organizace a organizační složky ČR.

Od roku 2004 se při splnění určitých podmínek o institucionální podporu mohou ucházet i právnícké osoby ze soukromého sektoru. K nejdůležitějším omezujícím podmínkám patří: další činnost, kterou se tyto subjekty zabývají, musí být uvedena ve řízovací listině nebo obdobném dokumentu; veškerý zisk po zdanění a případném odvodu do zákonem stanovených fondů (např. rezervního fondu) je reinvestován do VaV.

Podrobnosti jsou upraveny nařízením vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře VaV z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů².

Způsobem, který je uveden v levé části **obr. č. 2**, byl připraven i „Návrh výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj na rok 2006 s výhledem na léta 2007 a 2008“.

¹ Plné znění je k dispozici na adrese www.vyzkum.cz v části Legislativa výzkumu a vývoje. Na stejné adrese je k dispozici i anglická verze.

² Plné znění je k dispozici na adrese www.vyzkum.cz v části Legislativa výzkumu a vývoje. Na stejné adrese je k dispozici i anglická verze.

Tento návrh předložila Rada pro výzkum a vývoj vládě v červnu 2005 a návrh byl schválen usnesením vlády ze dne 29. června 2005 č. 822.

Usnesením vlády ze dne 7. září 2005 č. 1131 byl schválen návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2006, včetně rozpočtové dokumentace a návrhu střednědobého výhledu výdajů na výzkum a vývoj na roky 2007 a 2008, v Radou navržené výši.

Celkový objem výdajů na výzkum a vývoj v roce 2006 byl schválen ve výši 18 167 883 tis. Kč, tj. 0,58% HDP (meziroční nárůst 2006/2005 je 1,8 mld. Kč). Na rok 2007 byly schváleny výdaje ve výši 22 439 568 tis. Kč, tj. 0,66% HDP (meziroční nárůst 2007/2006 je 4,2 mld. Kč) a na rok 2008 ve výši 25 778 505 tis. Kč, tj. 0,72% HDP (meziroční nárůst 2008/07 je 3,4 mld. Kč).

V rámci zvyšujících se výdajů na výzkum a vývoj, které jsou jednou z vládou schválených priorit vlády, je snaha podpořit zejména účelové výdaje směřující do aplikovaného výzkumu, spolufinancovaného z neveřejných zdrojů.

Růst výdajů na VaV ještě není zárukou, že budou dosahovány kvalitní výsledky ku prospěchu ekonomiky a společnosti. Na základě dlouhodobější diskuse a podkladových studií připravila RVV ve spolupráci s MŠMT návrh hodnocení VaV. Návrh byl schválen vládou 22. června 2004 usnesením č. 644. Usnesením byla uložena řada úkolů, mezi nimi vypracovat podrobnější metodiku hodnocení, vyhodnotit veškeré programy VaV ukončené v letech 2002 až 2003 a další³. Podrobnou metodiku hodnocení VaV a jejich výsledků v roce 2005 vypracovala RVV ve spolupráci s MŠMT. Metodika byla schválena na zasedání RVV dne 9. září 2005 a rozeslána jednotlivým resortům, které ze svých rozpočtů podporují VaV.

Cílem hodnocení výsledků dosahovaných ve výzkumu a vývoji podporovaném z veřejných prostředků je závislost výše poskytovaných finančních prostředků na rozsahu, kvalitě a potenciálních přínosech dosažených výsledků. Hodnocení zvyšuje tlak na zlepšení výsledků, ať již jde o vědecká sdělení v tisku nebo počet prakticky využitelných výsledků, včetně počtu patentů, a tím i získání vyššího přínosu pro českou ekonomiku.

Požadavky na zvýšení náročnosti a objektivnosti hodnocení vyplynuly kromě jiného ze závěrů provedeného hodnocení programů VaV ukončených v letech 2000 až 2003. Kromě jiného byly zjištěny: nedostatky při stanovení cílů programů (nekonkrétní, nenáročné); podmínky a kritéria veřejných soutěží nebyly v souladu s cíli a zaměřením programů; poskytovatelé finančních prostředků (gestoři programů) v řadě případů neprováděli kontrolu a závěrečné hodnocení programů. Relativně nejlepší byla situace u programů VaV v gesci MPO.

Vláda projednala hodnocení programů VaV a přijala k němu usnesení ze dne 13. 4. 2005 č. 432. Kromě jiného uložila zapracovat opatření na odstranění nedostatků do upřesněné metodiky hodnocení a tuto metodiku důsledně dodržovat⁴.

V ČR stejně jako v jiných zemích se postupně prosazují principy náročnosti, objektivnosti a transparentnosti hodnocení VaV a posílení závislosti poskytované veřejné podpory na dosahovaných výsledcích. K hodnocení jsou využívány databáze postupně zdokonalovaného informačního systému VaV, který spravuje Úřad vlády ČR. Podrobnosti o tomto systému jsou uvedeny v nařízení vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje⁵.

³ Všechna usnesení vlády jsou k dispozici na adrese www.vlada/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm.

⁴ Všechna usnesení vlády jsou k dispozici na adrese www.vlada/vlada/cinnostvlady_usneseni.htm.

⁵ Plné znění je k dispozici na adrese www.vyzkum.cz v části Legislativa výzkumu a vývoje. Na stejné adrese je k dispozici i anglická verze.